

Til
Oslo tingrett
oslo.tingrett@domstol.no

Oslo 2020-06-02

Deres ref.: 19-108726TVI-OTIR/04

STØTTESKRIV TIL PROSSESKRIFT VEDR SPØRSMÅL OM LUKKEDE DØRER

NN mot Dagbladet m.fl.

Vi viser til prosesskriv av 29. mai fra advokat Per Danielsen, med begjæring om lukkede dører og taushetsplikt i ovennevnte sak, samt prosesskriv fra advokat Jon Wessel-Aas med merknader til samme begjæring.

Vi vil gjerne tiltre advokat Wessel-Aas' merknader.

Vi gjør for ordens skyld oppmerksom på at mediene er akseptert som ankeberettiget i saker som gjelder lukkede dører i retten, og viser blant annet til Borgarting lagmannsrett (19-033875SAK-BORG/04) hvor det ble anket over kjennelse om lukkede dører i Oslo tingrett. Lagmannsretten uttalte da om dette spørsmålet:

Lagmannsretten finner at pressen har ankerett hva angår tingrettens kjennelse om å lukke dørene under hovedforhandlingen i straffesaken.

(...)

I denne saken er det Norsk Presseforbund og Norsk Redaktørforening som har anket avgjørelsen om å lukke dørene. Disse forbundene må klart sees som representanter for pressen. Etter lagmannsrettens syn har dermed Norsk Presseforbund og Norsk Redaktørforening ankerett i denne saken, som gjelder en avgjørelse om lukkede dører tatt før hovedforhandlingen. Foruten det som fremgår ovenfor, vises det særlig til at dersom det nå grunnlovsfestede offentlighetsprinsippet skal få realitet, må de interessene som en lukking av dørene berører, høres.

1. Generelt om lukkede dører i hovedforhandlinger i straffesaker og medienes rolle

Prinsippet om offentlighet i rettspleien er nedfelt i domstolslovens § 124. Dette er et grunnleggende rettssikkerhetsprinsipp, jf. blant annet Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6 nr. 1 og FN-konvensjonen om sivile og politiske

rettigheter artikkel 14 nr. 1. Formålet med dette prinsipp er blant annet å sikre offentlig kontroll med og mulighet for kritikk av rettergangen, jfr. Rt-2007-521 avsnitt 12.

At rettsforhandlingene skal gå for åpen rett er videre ansett som så viktig i et demokratisk samfunn at det er fastsatt i Grunnloven. Det må foreligge vektige grunner før det er anledning til å foreta innskrenkninger i offentlighetsprinsippet, jfr. Grunnlovens § 100 femte ledd:

"Alle har rett til innsyn i dokumenta til staten og kommunane og til å følge forhandlingane i rettsmøte og folkevalde organ. Det kan i lov setjast grenser for denne retten av omsyn til personvern og av andre tungtvegande grunnar."

En beslutning om lukking av retten må videre oppfylle vilkårene i den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 10 nr. 2 for å være lovlig. EMK artikkel 10 er gjort til norsk rett med forrang, jfr. menneskerettslovens § 3 jfr. § 2.

Lukking av retten vil således være ulovlig dersom ikke vilkårene i artikkel 10 annet ledd er oppfylt. Artikkel 10 annet ledd oppstiller tre vilkår: Inngrepet må være foreskrevet ved lov, det må være begrunnet i et av de uttømmende opplistede formålene i annet ledd og inngrepet må være nødvendig i et demokratisk samfunn.

Medias viktigste rolle i et demokratisk samfunn er å bringe frem informasjon av allmenn interesse og å være en "offentlig vaktbikkje" i forhold til maktfaktorer i samfunnet. Denne særskilte samfunnsrollen er fremhevet i en rekke dommer fra EMD og Høyesterett, og er begrunnelsen for at media er gitt et særskilt vern etter EMK artikkel 10 om ytrings- og informasjonsfrihet. EMK artikkel 10 får anvendelse dersom media ber om innsyn i en sak av allmenn interesse. Dette følger av praksis fra EMD – sist ved storkammeravgjørelsen Magyar Helsinki Bizottsag mot Ungarn av 8. november 2016 (18030/11), se avsnitt 157 flg. - og av praksis fra Høyesterett, jfr. Rt-2013-374 og Rt-2015-1467.

I sistnevnte kjennelse uttaler for øvrig førstevoterende (avsnitt 70), som et argument *mot* en generell innsynsrett i dokumenter i verserende straffesaker:

«Utgangspunktet må etter dette være at offentlighetens kontroll med strafferettspleien først og fremst ivaretas gjennom allmennhetens og pressens muligheter for å være til stede under selve domstolsbehandlingen.»

I sum må det innebære at det skal svært sterke grunner til for å lukke dørene under hovedforhandlingene i en rettssak, og at det skal særlig sterke grunner til for å også å utelukke pressen, jfr. domstollovens § 127, som åpner for å la andre enn dem som har med saken å gjøre få være til stede «hvis særlige grunde taler for det». Vi kommer tilbake til dette under punkt 4.

2. Hjemmel for å lukke dørene

Vi støtter advokat Jon Wessel-Aas' betraktninger om hva som kan gi hjemmel for å lukke dørene i vår sak. Det må bygge på en misforståelse når advokat Danielsen viser til

tvistelovens § 22-12. Det er domstollovens § 125 som i utgangspunktet regulerer spørsmålet om lukkede dører under hovedforhandlingen.

3. Grunnlaget for å lukke dørene

Advokat Danielsen skriver at «Opplysninger om seksuelle forhold gjelder privatlivet og opplysninger om slikt er beskyttet av regler som beskytter privatlivets fred.» Det er jo som utgangspunkt riktig. Når opplysninger av denne typen fremkommer i en hovedforhandling, og inngår som en del av bevisføringen, kan imidlertid vurderingen ofte bli annerledes. Norske domstoler behandler jevnlig saker hvor det fremkommer opplysninger som i andre sammenhenger ville vært omfattet av privatlivsbeskyttelsen i straffelovens § 267, uten at dørene lukkes helt av den grunn.

Vi viser blant annet til Borgarting lagmannsretts kjennelse i sak 17-041916SAK-BORG/04. Saken gjaldt seksuelle overgrep begått av flere personer mot en fornærmet. Tingretten konkluderte med at

«Etter rettens syn er det ikke tvilsomt at sakens karakter og hensynet til fornærmedes privatliv må veie tyngre enn de hensyn som begrunner hovedregelen om helt offentlige rettsmøter. Retten har derfor kommet til at dørene må lukkes under hele hovedforhandlingen i medhold av domstolloven § 125, første ledd, bokstav b).»

Lagmannsretten konkluderte derimot slik:

«Etter lagmannsrettens syn er denne begrunnelse klart utilstrekkelig for på forhånd å beslutte at hele hovedforhandlingen i tingretten skal gå for lukkede dører. Det må antas at i så å si alle sedelighetssaker vil fornærmede oppleve det som en belastning, og ofte en stor belastning, "å skulle stå i saken". I noen saker med voksne fornærmede, vil vedkommende være sterk nok til å overvære hele forhandlingen, mens i andre saker vil fornærmede avstå fra å være til stede etter sin egen og tiltaltes forklaringer. Erfaring viser videre at fornærmede i svært mange saker som gjelder (alvorlige) seksuelle overgrep, får symptomer på posttraumatisk stresslidelse (PTSD). Det foreligger ikke noe for lagmannsretten som kan underbygge at situasjonen til fornærmede er så spesiell at dette kan begrunne at hele hovedforhandlingen skal gå for lukkede dører.»

Vi minner om at i vår sak kommer ikke kravet om lukkede dører fra en fornærmet, men fra en saksøker som mener seg utsatt ikke for seksuelle overgrep, men injurier. Det innebærer etter vårt syn at terskelen for å lukke dørene må være enda høyere enn nå kravet kommer fra en fornærmet i en straffesak om seksuelle overgrep.

4. Lukkede dører kontra referatforbud

Dersom retten mot formodning skulle komme til det resultat at hele eller deler av hovedforhandlingen må foregå for lukkede dører, ber vi om at retten benytter domstollovens §127, jfr § 129 og de opsjoner som der gis for å tilpasse en ordning som ivaretar både behovet for å beskytte saksøker og samtidig ivareta allmennhetens informasjonsbehov, for eksempel ved at dørene lukkes, men med presse tilstede, eventuelt med visse referatbegrensninger.

Sammenlignbar med vår sak er Borgarting lagmannsretts kjennelse i sak 17-155481SAK-BORG/04, hvor det blant annet heter:

«Lukkede dører med adgang for pressen er en ikke uvanlig løsning der behovet for offentlighet kolliderer med hensyn som taler for lukkede dører.» [...] «Ved spørsmålet om dørene skal lukkes etter domstoloven § 125 må det vurderes om ulempene ved dette kan avhjelpest etter domstoloven § 127, eventuelt i kombinasjon med § 129. Ved vurderingen av om pressen skal gis adgang etter domstoloven § 127, må også EMK artikkel 10 nr. 2 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter vurderes.» [...] «Hensynet til tiltaltes vern av privatliv og beskyttelse mot identifikasjon synes for øvrig å kunne ivaretas ved delvis referatforbud, eventuelt henstilling til referat i samsvar med de presseetiske regler.»

Vi viser også til Dommerforeningens mediehandbok («Dommerne og mediene», 3. utgave), hvor det på side 33 heter:

«Med unntak for de sakene hvor det i loven er uttrykkelig bestemt at rettsmøtet skal gå for lukkede dører, vil det etter utvalgets mening sjelden være behov for å utelukke pressen. Utvalget mener at de hensyn som tilsier lukkede dører, som oftest vil ivaretas ved at det nedlegges et begrenset referatforbud.»

Vi ber derfor om at retten, dersom man mener vilkårene for å lukke dørene er tilstede, gir pressen anledning til å overvære forhandlingene.

Med vennlig hilsen

Norsk Redaktørforening

Arne Jensen
generalsekretær